

Ristinummen lähiökehittämisen hankkeen tavoitteet

Ristinummella on tapahtunut merkittäviä väestörakenteellisia muutoksia. Tärkeimmät tekijät ovat alueen muunkielisen ja ikääntyneen väestön voimakas kasvu sekä vastaavasti ns. kantaväestöön kuuluvien lapsiperheiden määrän väheneminen. Sosioekonomisesti tarkastellen alue on heikommassa asemassa kuin muut kaupungin suuralueet. Ristinummen suuralueen sisällä huono-osaisuus on keskittynyt erityisesti alueen keskusta, eli Ristinummen pienalueelle, jossa työttömyysaste on noin 20 % ja muunkielisen osuus samalla tasolla. Alue erottuu erityisen huono-osaisena myös valtakunnallisella tasolla. Ristinummen lähiökehittämisen suunnitelmalla tavoitellaan alueen mahdollisimman monipuolista ja laajaa kehittämistä sosioekonomisesti kestävämpään ja parempaan suuntaan. Kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota heikommassa asemassa oleviin väestöryhmiin. Ristinummen lähiökehittämisen suunnitelman strategiset pääpainot ovat;

Segregaation ehkäisy

Ristinummi on sekä sosiaalisten että alueen toimivuutta parantavien toimenpiteiden tarpeessa. Sosiaalisilla toimenpiteillä on tarkoitus tukea erityisesti alueen asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia. Alueen toimivuutta parannetaan mm. turvallisuuden, viihtyisyyden, saavutettavuuden ja esteettömyyden toimenpiteillä. Keskeinen asia on myös asumisen monipuolistaminen pientalovaltaisempaan suuntaan.

Asukkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen

Ristinummen asukkaita on osallistettu aktiivisesti alueen keskustan kaavoitustyöhön. Lähiökehittämisen suunnitelmassa asukasosallistumista syvennetään ja kohdennetaan niin teemakohtaisesti kuin eri väestöryhmien tarpeiden mukaisesti. Erityisfokus on alueen voimakkaasti kasvavissa väestöryhmissä, eli ikääntyneissä ja muunkielisissä. Lisäksi osallistutetaan ns. hiljaisia väestöryhmiä, kuten alueen lapset ja työttömät. Kulttuurin, taiteen, liikunnan sekä nuorisotyön toimilla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta. Hyvinvointia tuetaan myös fyysisen ympäristön parannuksilla, jotka edesauttavat asukkaiden arjen sujuvuutta.

Elinvoimaisuuden vahvistaminen

Ristinummen lähellä on merkittäviä työpaikka-, kauppa- ja palvelukeskittymiä, joiden merkitys korostuu Ristinummen asumisen suunnittelussa sekä joukko- ja kevyen liikenteen yhteyksien kehittämisessä. Ristinummen joukkoliikennereitti on käyttäjämäärältään kaupungin suosituin. Ristinummen yhtenä etuna on laajat viheralueet ja niiden tarjoamat liikunta- ja virkistysmahdollisuudet, jotka tukevat alueen kaikenikäisten asukkaiden liikunnallista elämäntapaa ja hyvinvointia. Alueella on myös hyvät kevyen liikenteen yhteydet, joihin liittyy kuitenkin erinäisiä kehittämistarpeita. Työelämän ulkopuolella ja syrjäytymisvaarassa olevien asukkaiden osallistamisessa tehdään yhteistyötä ESR-rahoitteisen TEO-hankkeen 2020-2022 kanssa. ESR-hanke-toiminnasta on erittäin hyviä kokemuksia Vaasassa.

Palveluiden ja asumisen hyvän tason turvaaminen

Ristinummen keskustan kaavoitustyö on käynnissä. Ristinummen suuralueella on suunnitteilla myös muita täydennysrakentamisen alueita. Kyse on pientaloalueista, jotka toteutuessaan monipuolistavat alueen asuntokantaa ja tasapainottavat väestörakennetta. Täydennysrakentamisella luodaan myös edellytyksiä alueen palveluiden sekä joukko- ja kevyen liikenteen kehittämiselle. Lisäksi täydennysrakentamisen yhteydessä parannetaan alueen saavutettavuutta, esteettömyyttä ja turvallisuutta.

Hankkeen vaikuttavuus

Ristinummen lähiökehittämisen monipuolisten ja mittavien toimenpiteiden tavoitteena on saada aikaan sellaista vaikuttavuutta, joka näkyy alueen asukkaiden arjen sujuvuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin parantumisena lyhyelläkin aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä toimilla tähdätään alueen elinvoiman ja houkuttelevuuden kasvuun. Alueen kehitystä seurataan keskeisillä sosioekonomisilla indikaattoreilla.

Alueen nykyisiä etuja ovat mm. asumisen kohtuuhintaisuus, luonnonläheisyys sekä merkittävien työpaikka- ja palvelualueiden läheisyys. Asumista monipuolistamalla mahdollistetaan mm. ikäväestön asumisen jatkuminen alueella sekä uusien asukkaiden muutto alueelle. Tällä voidaan parhaiten turvata palveluiden säilyminen ja kehittyminen. Lähiökehittämisen toimilla Ristinummi tulee vahvemmin osaksi elinvoimaista ja kehittyvää Vaasan kaupunkia. Alueen lähiökehittämisen tulokset ja vaikutukset näkyvät sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Ei sovi unohtaa, että kokonaisen kaupunginosan luonteen ja sosioekonomisen tilanteen muuttaminen on usein pitkäkestoinen prosessi, joka toteutuu hiljalleen.

Toimenpiteiden kuvaukset

Toimenpiteiden kustannusarviot löytyvät toimenpideohjelmasta (pdf).

1. Lähiökoulut edistävät koulutuksen tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia

1.1 Ristinummen yhtenäiskoulun Variskan laajennuksen monitoimitilan suunnittelu ja toteutus. Monitoimitila tulee koulun (50 %) sekä alueen asukkaiden ja toimijoiden (50 %) käyttöön.

1.2 Variskan tontin välitunti- ja liikuntatoimintojen suunnittelu ja toteutus koulun (50 %) ja alueen asukkaiden (50 %) käyttöön.

1.3 Ristinummen koulujen oppilaiden turvallisuuskävelyt.

2. Perhe- ja nuorisotyö sekä harrastustoiminta vahvistavat lasten ja nuorten osallisuutta

2.1 Ristinummen perhekeskuksen toteutuksen suunnittelu jatkuu rinnan alueen lähiökehittämisen kanssa. Perhekeskuksen toteutuksesta vastaa Vaasan kaupungin sosiaalityö- ja perhepalvelut. Toimenpiteeseen ei haeta lähiöohjelmasta rahoitusta, mutta se on tärkeä osa Ristinummen lähiökehittämistä.

2.2 Perustetaan lasten ja nuorten osallisuusryhmä, joka tuo heidän äänensä kuuluville Ristinummen alueen asioissa ja nuorisotoiminnassa. Osallisuusryhmässä on edustus kaikista Ristinummen alueen kouluista sekä nuorisotilalta. Osallisuusryhmä ideoi ja toteuttaa toimintaa nuorille yhteistyössä osallisuusohjaajan kanssa. Osallisuusryhmän käytännön toiminnasta ja ohjauksesta vastaa nuorisohjaaja eli "osallisuusohjaaja".

2.2.1 Kerhojen ja pop-up -tapahtumien tuottaminen nuorille yhteistyössä alueen lapsista- ja nuorista koostuvan osallisuusryhmän kanssa.

3. Yhteistyö luo yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta

3.1 Ristinummen asukkaat ja toimijat osallistutetaan alueensa kehittämiseen. Erityisiä panostuksia tehdään ns. hiljaisten väestöryhmien osallistuttamiseksi. Asukkaiden ja toimijoiden osallistamisessa kiinnitetään erityistä huomiota alueen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Vaasan kaupungin aluepalvelupäällikkö vastaa osallistumistilaisuuksien suunnittelusta ja toteutuksesta yhdessä lähiökehittämisen koordinoinnista vastaavan kaupungin asuntopäällikön sekä esteettömyyskoordinaattorin kanssa. Osallistumistilaisuuksiin hankitaan fasilitaattori ostopalveluna sekä tarvittaessa myös tulkki. Muihin kustannuksiin varaudutaan.

3.2 Alueen turvallisuutta heikentävien tekijöiden selvittämiseksi toteutetaan turvallisuuskävelyitä ostopalveluna. Kävelyt toteutetaan yhteistyössä alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Turvallisuus liittyy myös tiiviisti alueen esteettömyyteen.

3.3 Kirjastopalvelut suunnittelee ja toteuttaa konseptia, joka mahdollistaa alueen asukkaiden ja kirjaston vuoropuhelun. Työssä käytetään eri osallistavia menetelmiä ja toteutetaan mm. kirjastopolku päiväkotikäisille. Ikäihmisille kehitetään säännöllistä toimintaa joko kirjaston tai muiden toimijoiden tiloissa. Variskan tulevaan monitoimitilaan kehitetään uudenlaista Ideastore-konseptin mukaista toimintaa. Ideastoressa kirjasto palvelisi laajennetuina aukioloin omatoimikirjastona ja sen sisätilat soveltuisivat monenlaiseen käyttöön. Kirjaston lisäksi Ideastoren mahtuisi useita erilaisia yleishyödyllisiä toimijoita.

Kelalla tai TE-keskuksella voisi olla neuvontapiste kirjaston tiloissa. Terveyskioski tiettyine rajattuine terveyspalveluineen palvelisi alueen väestöä varsinaisen terveyskeskuksen muutettua Hietalahteen. Ideastossa olisi tilaa myös kansalaistoiminnalle, harrastamiselle ja lapsiperheiden palveluille. Kirjaston palvelupäällikön ja kirjastovirkailijan työajasta osa kohdistetaan kirjastopalveluiden lähiöohjelman toimenpiteisiin.

4. Hiilineutraalisuus tukee lähiökehittämisen kestävyttä

4.1 Variskan yhtenäiskoulun vieressä sijaitsevan, koko Ristinummen aluetta palvelevan tekonurmikentän saavutettavuutta parannetaan uudella kevyen liikenteen väylällä valaistuksineen.

4.2 Kauppiaankadun jalkakäytävän toteutus, jolla rauhoitetaan liikennettä ja parannetaan liikenneturvallisuutta kahdella korotetulla suojatiellä ja katuvalaistusta uusimalla. Joukkoliikenteen olosuhteita parannetaan rakentamalla modernit bussipysäkit puiston kohdalle. Toimenpide parantaa liikenneturvallisuutta ja esteettömyyttä, Pyhän Marian kirkon raunioiden saavutettavuutta sekä ulkoilu- ja asiointimahdollisuuksia jalan. Jalkakäytävän lisäksi rakennetaan korotettu suojatie rauhoittamaan Kappelinmäentien ajonopeuksia ja parantamaan liikenneturvallisuutta ja esteettömyyttä kadunlytyspaikalla Radiotien kohdalla.

4.3 Kauppiaankadun pyörätien kunnostuksen suunnittelu ja toteutus.

4.4 Liisanlehdon jalkakäytävän ja pyöräteiden toteutus. Tällä edistetään lihasvoimin tapahtuvaa työmatka- ja asiointiliikennettä Ristinummen asuinalueilta Liisanlehdon merkittävään kauppa- ja palvelukeskittymään.

4.5 Vaasan hiilineutraaliuden tiekartan Ristinummen alueen keskeisimmät toimenpiteet ovat kestävä liikumisen edistäminen ja yhdyskuntarakenteen tiivistäminen. Tämän lisäksi alueen asunto-osakeyhtiöalojen ja pientalojen omistajia sekä muita asumisyhteisöjä aktivoidaan korjaus- ja energianeuvonnalla. Tarvittavia asiantuntijaluentoja ja –neuvontaa hankitaan ostopalveluna.

5. Viihtyisä, toimiva ja vihreä elin- ja asuinympäristö vahvistaa elinvoimaa

5.1 Ristinummella tavoitellaan nykyistä monipuolisempaa asumista tasapainottamaan alueen asuntokantaa ja väestörakennetta. Tämä mahdollisestaan erityisesti luomalla edellytykset uudelle, energiatehokkaalle ja alueen nykyistä yhdyskuntarakennetta täydentävälle pientalorakentamiselle. Täydennysrakentamiseen liittyviä asioita kartoitetaan asukasosallistumisen kautta (ks. teema 3).

5.2.1–5.2.8 Ristinummen viheralueissa, leikkipuistoissa, frisbeegolf-radassa ja ulkoliikuntamahdollisuuksissa on erinäisiä kehittämistarpeita, joiden toteutukseen ja suunnitteluun haetaan avustusta vuosina 2021 ja 2022. Lisäksi alueelle on tarkoitus toteuttaa koirapuisto ja lisää oleskelupaikkoja. Ikääntyneet ja liikuntarajoitteiset huomioidaan parantamalla toimintojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Alueen asukkaat osallistetaan toimintojen suunnitteluun.

5.3 Pyhän Marian kirkon rauniot kunnostetaan virkistyskäyttöön. Lisäksi parannetaan raunioiden valaistusta. Pyhän Marian kirkon rauniot ovat osa Vanhan Vaasan laajaa muinaisjäännösalueetta, joka on muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama. Rauniot ovat paikallinen nähtävyys ja hyvin suosittu lähivirkistysalue.

6. Ikäystävällisyys ja esteettömyys tukevat asuinalueen toimivuutta

Ristinummella senioriväestön määrä kasvaa voimakkaasti. Alueen 65 vuotta täyttäneen väestön osuus on tällä hetkellä 22,4 prosenttia ja osuuden ennustetaan kasvavan lähes 30 prosenttiin vuonna 2040. Kesällä 2020 Ristinummen alueella tehtiin esteettömyyskartoituksia. Kartoittajien lisäksi kartoituksiin osallistuivat vapaaehtoisina kaupungin vanhusneuvoston jäseniä sekä alueen asukkaita. He toivat kartoitukseen mukaan arvokasta paikallistuntemusta ja näkemyksiä vanhusväestölle tärkeistä asioista kaupungin ja kaupunginosan esteettömyyteen liittyen. Alueen esteettömyyskartoituksia jatketaan.

6.1 Ristinummen suuralueella on edelleen esteettömyyskartoitusten tarpeessa olevia osa-alueita. Alueen kartoitusten jatkamisen suunnitteluun sekä toteutukseen haetaan lähiökehittämisen avustusta.

6.2 Ristinummen joukkoliikenteen toimivuutta tuetaan pysäkkejä kunnostamalla ja niiden esteettömyyttä parantamalla mm. kesällä 2020 tehdyn esteettömyyskartoituksen havaintojen perusteella. Pysäkeille johtavien väylien esteettömyyttä ja liikenneturvallisuutta parannetaan.

6.3 Variskan koulun pysäkkiä kunnostetaan ja jättöpaikkaa toteutetaan. Suunnitteluun ja toteutukseen haetaan avustusta. Toimenpiteet palvelevat alueen asukkaita.

6.4 Suojateiden esteettömyyttä ja liikenneturvallisuutta parannetaan mm. kesällä 2020 tehdyn esteettömyyskartoituksen havaintojen perusteella. Toimet koskevat Kappelinmäentien hidastetta sekä neljää muuta suojatietä.

6.5 Edellisten kohtien lisäksi Ristinummen muihin katualueiden esteettömyyskorjauksiin haetaan avustusta. Korjauksia suunnitellaan ja toteutetaan mm. kesän 2020 esteettömyyskartoituksen havaintojen perusteella.

6.6. Ristinummen palvelurakennusten esteettömyyden parannustoimia suunnitellaan ja toteutetaan mm. kesän 2020 esteettömyyskartoituksen sekä mahdollisten uusien kartoitusten perusteella.

7. Taide ja kulttuuripalvelut elävöittävät lähiöitä

Vaasan kaupungin kulttuuripalvelut toteuttaa taiteen ja kulttuurin toimenpiteet omana työnä (kulttuuriprojektien koordinointi) ja ostopalveluna (projektien toteutus).

7.1 Ristinummen alueen päiväkotien kanssa tehdään kulttuuri- ja luontopolku alueelle. Toiminnassa yhdistyvät ympäristötaide ja kulttuurikasvatus. Osallisia ovat lapset, heidän vanhempansa, alueen muut asukkaat, Kvarkens Naturskola, taiteilijayhdistys Platform ja alueen päiväkodit.

7.2 Asukkaita osallistetaan katu- ja ympäristötaideprojekteilla, joista toinen on alikulkutunnelin ja muun kiinteän pinnan maalaus ja toinen ympäristötaideteoksen toteutus alueelle.